

**Голові разової спеціалізованої
вченої ради ДФ 20 051.122
Прикарпатського
національного університету
імені Василя Стефаника
доктору юридичних наук,
професору
Ігорю Богдановичу
МЕДИЦЬКОМУ**

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата юридичних наук, професора, директора Навчально-наукового
юридичного інституту Прикарпатського національного**

університету імені Василя Стефаника

Микитина Юрія Івановича

на дисертацію

КАРАБІНА Євгенія Мирославовича

на тему:

«Кримінально-правова політика у сфері забезпечення охорони

діяльності органів кримінальної юстиції»,

поданої на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 081 Право

Актуальність теми дисертаційної роботи. Ефективна робота органів кримінальної юстиції є запорукою верховенства права та захисту прав громадян. Зростання злочинності та нові загрози національній безпеці актуалізують необхідність належного захисту цих органів і їхніх працівників. Відсутність системного підходу до кримінально-правової політики у цій сфері призводить до фрагментарності заходів, тоді як євроінтеграція України вимагає гармонізації законодавства з міжнародними стандартами.

Реформування системи кримінальної юстиції має забезпечити ефективний захист працівників правоохоронних органів, зберігаючи баланс між їхніми правами та правами громадян. Відповідно, постає необхідність дослідження кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції.

Наведене обумовлює актуальність обраної теми дисертації та доцільність проведення наукового дослідження відповідної проблематики Карабіном Євгеном Мирославовичем.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана на кафедрі політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінального права Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника відповідно до Основних наукових напрямів та найважливіших проблем фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук на 2019-2023 рр., затверджених постановою президії Національної академії наук України від 30.01.2019 р. № 30.

Тема дисертації Карабіна Є. М. затверджена Вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 5 від 01.06.2021 р.).

Наукова новизна роботи та достовірність одержаних результатів, що виносяться на захист. Дисертація вирізняється тим, що в ній сформульовано та узагальнено теоретико-прикладні висновки щодо кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції. Дисертант представив науковій спільноті власні напрацювання та сформулював на їх основі висновки, що визначають наукову новизну та достовірність отриманих результатів у межах обраної тематики. Зокрема, заслуговує на підтримку висловлена у науковій новизні позиція автора, згідно з якою кримінальна юстиція визначається одночасно як один із різновидів юстиційної діяльності, спрямованої на реалізацію правоохоронної функції держави, та як об'єднувальна ознака, що є підставою для виділення окремої сфери кримінально-правової політики.

На основі поділу сфер кримінально-правової політики на загальні та спеціальні дисертант обґрунтовано визначив критерії віднесення кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції до спеціальних сфер.

Окремої уваги заслуговує запропонована вертикально-горизонтальна модель рівнів кримінально-правової політики, яка поєднує зовнішню та внутрішню політику (горизонтальна модель), а також загальнодержавний, регіональний і локальний рівні (вертикальна модель). На цій основі дисертант виокремив наддержавний та державний рівні кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції, з відповідними підрівнями.

Вдалим є також удосконалення підходу до розуміння ролі ідеології кримінально-правової політики у забезпеченні ефективної діяльності органів кримінальної юстиції.

Потрібно відзначити, що дисертаційна робота Карабіна Є. М. містить низку інших положень, які свідчать про оригінальність отриманих результатів. Дисертант зумів знайти нові аргументи на підтвердження своїх наукових поглядів і тверджень, а також реалізувати їх у запропонованих рекомендаціях щодо вдосконалення чинного законодавства та практики його застосування.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів дисертаційного дослідження Карабіна Є. М. визначається можливістю її використання у науково-дослідницькій діяльності для подальших досліджень кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції. Також результати можуть бути застосовані у правотворчості під час розробки нового та вдосконалення чинного законодавства, що регулює суспільні відносини в цій сфері, а також у правозастосовній діяльності під час судочинства у кримінальних провадженнях, пов'язаних із забезпеченням охорони діяльності органів кримінальної юстиції.

Окремо варто наголосити на можливості застосування отриманих наукових результатів в освітньому процесі, зокрема при викладанні таких дисциплін, як «Кримінальне право (Особлива частина)», «Кримінально-правова політика» та інших курсів відповідного спрямування, що охоплюють

питання кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Дисертаційна робота Карабіна Є. М. характеризується належним рівнем обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій. Дисертантом опрацьовано широкий перелік науково-теоретичних джерел, емпіричного матеріалу, нормативно-правових актів України та міжнародно-правових документів. Зокрема, перелік джерел, використаних автором, налічує 178 найменувань. Дисертант продемонстрував високий рівень знань, а також уміння здійснювати аналітичне та глибоке опрацювання наукової літератури.

Повнота дослідження відповідної тематики та достовірність наукових результатів, запропонованих Карабіним Є. М., зумовлені логічно вибудованою структурою роботи, правильним визначенням об'єкта та предмета дослідження, його мети й завдань. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, що охоплюють сім підрозділів, висновків, списку використаних джерел, переліку умовних позначень та додатків. Запропонована структура дозволила всебічно розкрити тему дослідження: від загальних засад кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції до аналізу тенденцій та перспектив її розвитку. Таким чином, структура роботи сприяє вирішенню завдань, поставлених автором. Виклад матеріалу відзначається юридичною грамотністю, системністю та послідовністю, а наукова дискусія — коректністю та аргументованістю.

Дисертаційна робота містить наукові положення, що мають важливе теоретичне та практичне значення. Ознайомлення зі змістом дисертації Карабіна Є. М. дає підстави зробити висновок, що рівень обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій у роботі загалом відповідає вимогам, які ставляться до наукових досліджень такого рівня.

Дисертантом застосовано різноманітні методи наукового аналізу проблем кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції. У роботі поєднано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Зокрема, серед загальнонаукових методів використано дедукцію, індукцію, аналіз та синтез. Серед спеціальних наукових методів застосовано, зокрема, порівняльно-правовий та герменевтичний методи.

Науково-методичні аспекти цього дослідження сформовані на основі вивчення, аналізу та переосмислення теоретичних і методологічних розробок вітчизняних та зарубіжних науковців і практиків щодо проблем і шляхів удосконалення кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції.

Характеристика основних положень роботи. Дисертаційна робота має логічну структуру та відповідає вимогам щодо обсягу, що зумовлено метою й завданнями дослідження.

У розділі 1 «Загальні засади кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції» дисертант досліджує правоохоронну функцію держави як основу «юстиції» та «юстиційної діяльності». Також у цьому розділі проаналізовано місце кримінальної юстиції серед інших складових юстиційної діяльності. Крім того, окреслено забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції як спеціальної сфери кримінально-правової політики.

Розділ 2 «Інституційна, функціональна та рівнева складові кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції» присвячений детальному аналізу інституційно-функціонального підходу як основи діяльності органів кримінальної юстиції. У цьому розділі також досліджено рівні кримінально-правової політики у зазначеній сфері.

У розділі 3 «Тенденції та перспективи розвитку кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної

юстиції» дисертант розкриває особливості кримінально-правового забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції в проєкті Кримінального кодексу України. Особливу увагу приділено концептуальним запитам кримінально-правової політики у цій сфері.

Висновки дисертанта відзначаються належною обґрунтованістю, підтверджені в тексті роботи та відповідають визначеним меті й завданням дослідження.

Повнота викладення матеріалів дисертаційного дослідження. Основні положення дисертаційної роботи Карабіна Є. М. викладено у восьми наукових публікаціях, зокрема у трьох наукових статтях, опублікованих у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань України з юридичних наук, трьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях і семінарах, а також двох наукових статтях, які додатково відображають результати дисертації.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Дисертація Карабіна Є. М. є самостійним науковим дослідженням, містить авторські висновки та практичні рекомендації.

За результатами аналізу тексту дисертації та публікацій не виявлено ознак академічного плагіату чи елементів фальсифікації. Автор використав посилання на власні наукові публікації, роботи інших дослідників, нормативні акти та інші джерела, що підтверджує дотримання вимог академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи актуальність проведеного дослідження Карабіна Євгена Мирославовича на тему «Кримінально-правова політика у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції», наукову новизну, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів, високий теоретичний рівень та практичну значущість висновків, варто вказати, що це не виключає наявності зауважень до її змісту та деяких пропозицій, що свідчить про необхідність вступити в дискусію з автором роботи з тією

метою, аби почути додаткову аргументацію на користь тих чи інших висвітлених наукових підходів, їхньої повноти. Найбільш суттєвими з таких зауважень, вважаємо, наступні:

1. Дисертантом окреслено визначення кримінально-правової політики у сфері охорони діяльності органів кримінальної юстиції. Однак його формулювання є дещо розмитим і потребує відображення чіткої межі між загальними та спеціальними аспектами цієї політики, що ускладнює її відокремлення від суміжних підсистем, зокрема політики у сфері боротьби зі злочинністю та кримінально-процесуальної політики.

Також дослідник за критерієм спеціалізації (галузі/сфери) правосуддя виділяє на одному рівні, зокрема, кримінальну юстицію і кримінальну юстицію щодо неповнолітніх. Однак вбачається, що кримінальна юстиція включає в себе кримінальну юстицію щодо неповнолітніх та може вважатися її різновидом. Такий підхід підтверджується, зокрема, віднесенням кримінального провадження щодо неповнолітніх до особливих порядків кримінального провадження згідно з розділом VI, главою 38 Кримінального процесуального кодексу України. Порядок кримінального провадження щодо неповнолітніх визначається загальними правилами цього Кодексу з урахуванням певних особливостей.

2. Автор пропонує включити адвокатуру до системи органів кримінальної юстиції, що є дискусійним підходом. Свою позицію він аргументує, в основному, конституційним положенням про те, що виключно адвокат здійснює захист від кримінального обвинувачення. Одночасно він наголошує, що не вступає в дискусію щодо ролі адвокатури у реалізації правоохоронної функції та її співвідношення з правоохоронними чи правозахисними органами, незважаючи на недержавний характер адвокатури.

Однак варто звернути увагу, що адвокати виконують незалежну функцію захисту, тобто правозахисну функцію, а не реалізують державну політику у сфері юстиції. У багатьох країнах, у тому числі в Україні,

адвокатура свідомо відокремлена від органів кримінальної юстиції, щоб зберегти принцип незалежності. Відповідно, постає потреба додатково обґрунтувати правові наслідки включення адвокатури до системи органів кримінальної юстиції.

3. У межах аналізу ролі дорадчих органів у системі кримінальної юстиції дослідником встановлено, що хоча такі органи не можуть ні формувати, ні реалізовувати кримінально-правову політику, вони все ж мають значний вплив на ці процеси. Однак автор не пояснює, які саме повноваження дорадчих органів (наприклад, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів) дозволяють їм впливати на кримінально-правову політику.

Також варто було б розглянути питання, наскільки ефективним є їхній вплив. Крім того, доцільно було б проаналізувати реальні рішення ВРП та ВККС щодо захисту органів юстиції та їхніх представників.

4. Досліджуючи кримінально-правову політику у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції, автор приділяє багато уваги теоретичним аспектам (наприклад, узгодженню термінології, класифікації). Однак у роботі відсутні прикладні шляхи нормативного вдосконалення в межах обраної проблематики, зокрема законодавчі пропозиції до Кримінального кодексу України, які б корелювалися з концептуальними запитами кримінально-правової політики у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції.

Крім того, роботу підсилив би критичний аналіз існуючої редакції проєкту нового КК, а не лише констатація його положень і деякі порівняння з чинним КК України. Варто було б деталізувати, у чому саме полягають недоліки щодо захисту органів юстиції на основі системного дослідження проєкту КК.

Проте висловлені зауваження не торкаються концептуальних положень дисертаційної роботи, стосуються дискусійних проблем, не применшують належного рівня дослідження і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації та на її наукову і практичну цінність.

Загальний висновок. Дисертація Карабіна Євгена Мирославовича «Кримінально-правова політика у сфері забезпечення охорони діяльності органів кримінальної юстиції» за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів, повнотою опублікування матеріалів дисертації у наукових фахових виданнях відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами) та наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами), а її автор Карабін Євген Мирославович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 081 «Право».

Рецензент:

***Кандидат юридичних наук, професор,
директор Навчально-наукового юридичного
інституту Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника***

Юрій МИКИТИН